

Mentorn Assar Lindbeck

– ett personligt porträtt

nr 2 2021 årgång 49

Det finns många förklaringar till Assar Lindbecks framgångar som internationellt erkänd forskare, som akademisk handledare, som ledare för Institutet för internationell ekonomi, som ekonomisk-politisk reformator och opinionsbildare, som mångsidig kulturperson. Olika aspekter av detta belyses av inbjudna bidrag till detta nummer av Ekonomisk Debatt. Här görs ett personligt försök att lyfta fram sidor hos den nyligen bortgångne professorn som inte alltid varit kända.

För att vara ett litet land uppvisar Sverige en imponerande rad av nationalekonomer med världsrykte. Uppräkningen brukar börja med Knut Wicksell och Gustav Cassel, fortsätta med Eli Heckscher och Erik Lindahl, för att sedan avslutas med Gunnar Myrdal och Bertil Ohlin. Då har man ändå förbigått betydande ekonomer med avtryck i doktrinhistorien som t ex David Davidson, Erik Lundberg och Bent Hansen.

Till denna rad av ryktbara svenska ekonomer fogas namnet Assar Lindbeck, född i Umeå 1930, rastlöst aktiv fram till sin bortgång i Stockholm 2020 vid 90 års ålder. Alltför kort tid har förflutit sedan dess för att ge ett rimligt perspektiv på hans livsgärning och dess betydelse. Endast framtiden kan avgöra vilka delar av hans forskning som kommer att leva kvar som bestående inslag i den nationalekonomiska tankebyggnaden, även om vi kan ana att hans analyser av välfärdsstatens problem och arbetsmarknadens tudelning i *insiders* och *outsiders* hör dit. Det råder dock redan i dag full klarhet om att hans livsverk har haft en avgörande betydelse för svensk nationalekonomi och dess ställning i världen, för generationer av svenska ekonomer och för svensk ekonomisk politik. Vi är många som står i djup tacksamhetsskuld till honom – som elever, som medarbetare, som medborgare i ett reformerat Sverige.

I detta minnesnummer av *Ekonomisk Debatt* tecknar ett antal av hans många vänner och medarbetare i Sverige och utlandet en bild av ekonomen Assar Lindbeck och hans gärning. Författare är personer som på olika sätt stått Assar nära och som kan belysa skilda delar av hans verksamhet; först den vetenskapliga, därpå den opinionsbildande och slutligen den mer personliga. Avslutningsvis kommer Assar själv till tals med ett inlägg från hans sista offentliga framträdande i mars 2020. Som mångårig nära medarbetare till Assar med livslång vänskap därefter vill jag här inleda med mitt eget personliga perspektiv på hans person och gärning.

HANS TSON SÖDERSTRÖM

är docent och disputerade vid Handelshögskolan i Stockholm 1974 med Assar Lindbeck som handledare. Han tillbringade åren 1971–84 vid Institutet för internationell ekonomi, varav två år som redaktör för *Ekonomisk Debatt* och fem år som biträdande chef för Institutet. Därefter var han bl a chef för SNS och adjungerad professor vid Handelshögskolan. Han är gästredaktör för detta nummer av *Ekonomisk Debatt*. hanstson@hotmail.com

Jag vill tacka Lars Calmfors, Magnus Henrekson, Lars Jonung, Nils Lundgren, Birgitta Swedenborg och Solveig Wikström för värdefulla kommentarer på tidigare versioner.

1. Lika, men ändå annorlunda

Assar – som blev hans ”nom de guerre” – kan sägas ha delat egenskaper med många av sina namnkunniga föregångare. Han var stridbar och kontroversiell i debatten som Knut Wicksell. Han var trosvisst övertygad om att vara förnuftets talesman som Gustav Cassel. Han startade en inflytelserik och långlivad ekonomisk tidskrift som David Davidson. Han var anspråkslös rörande sin egen person som Erik Lindahl. Han var en obotlig samhällsförbättrare som Gunnar Myrdal. Han förespråkade socialliberala reformer som Bertil Ohlin. Han kunde vara lättsam och spirituell som Erik Lundberg. Och i likhet med de flesta tidigare portalfigurer i svensk nationalekonomi hämtade han sina problemställningar ur den samtida verkligheten.

Men Assar skilde sig också från sina föregångare i väsentliga avseenden. Ingen av dem har fostrat så många framgångsrika ekonomer – forskare och praktiker – som i sin tur satt djupa spår i svensk ekonomisk forskning och svenskt samhällsliv. Av de tjugo ekonomer som uppvaktade Assar med en vänbok¹ på 65-årsdagen – alla män och i någon bemärkelse elever till Assar – finns inte mindre än tretton professorer, fyra adjungerade professorer och tre chefekonomer. Inom denna skara återfinns också en riksdagsledamot, två vice riksbankchefer och två ordförande i regeringens finanspolitiska råd. Därtill finns inom samma krets innehavare av ett oräkneligt antal andra uppdrag i offentliga och privata kommittéer, utredningar och beslutande församlingar av olika slag. Och efter 65-årsdagen har tillkommit ett ansevärt antal ytterligare professorer, som format sin karriär under Assars inflytande.

Ingen av föregångarna har heller fortsatt som aktiva forskare på internationell nivå så långt fram i livet som Assar. Många av våra stora ekonomer övergick senare i livet till mer praktisk, politisk, debattinriktad eller samhällsfilosofisk verksamhet. Myrdal blev statsråd och FN-tjänsteman, Ohlin blev partiledare liksom professorkollegan Gösta Bagge. Dag Hammarskjöld blev generalsekreterare i FN, Erik Lundberg chef för Konjunkturinstitutet. Flera av dem återvände visserligen senare till akademien efter en mer eller mindre framgångsrik odysseé i den praktiska världen, men då mer som debattörer och kritiker än som aktiva forskare.

Även Assar engagerade sig i samhällsdebatt och utredningsverksamhet. Men han avböjde orubbligt smickrande erbjudanden om framskjutna poster i svensk och internationell förvaltning. I stället förblev han vid sin läst, febrilt verksam som aktiv akademisk forskare fram till slutet – allt oftare i samarbete med yngre ekonomer. Han fick en samförfattad artikel² accepterad för internationell publicering vid 90 års ålder, tre veckor före sin bortgång. Därutöver hade han då två ytterligare samförfattade artiklar under arbete,³ varav en redan insänd för bedömning till en ledande vetenskaplig tidskrift.

¹ Calmfors m fl (1995).

² Lindbeck och Weibull (2020).

³ Lindbeck och Snower (2019, 2020).

2. Vägen till framgång

Många bidrag i detta minnesnummer belyser de personliga egenskaper som förde Assar fram till en tätposition bland svenska nationalekonomer. Självklart hade han alla de för vetenskapsmän oundgängliga talanger som krävs för att bedriva forskning på internationell nivå, däribland ett osedvanligt klart och skarpt intellekt. Men det som skilde Assar från den stora mängden kompetenta vetenskapsare var en osviklig förmåga att i trassliga problemställningar snabbt identifiera pudelns kärna. Han förirrade sig inte på sidospår, allra minst analystekniska sådana. Hemligheten bakom denna talang var inte bara hans analytiska skicklighet, det var också en mästerlig överblick över både den omgivande verklighetens problem *och* den ekonomiska vetenskapens mest relevanta rön. Lägg därtill en blixtrande associationsförmåga och bilden klarnar.

Men begåvning, överblick och intellektuell briljans är inte hela förklaringen till Assars vetenskapliga framgångar. En annan viktig förklaring – som inte lika ofta lyfts fram – är arbetsdisciplin. Antalet timmar vid skrivbordet är en ofta förbisedd faktor bakom forskares resultat. Det har elakt sagts om en mindre framgångsrik svensk nationalekonom att han betraktade sin professorslön som ett månatligt skadestånd för att han plågat sig fram till en doktorsavhandling. Så icke Assar. Han njöt av att skriva sin avhandling och slog inte av på takten därefter. I hans fall var timmarna många och tiderna synnerligen regelbundna. Varje morgon samma promenad till jobbet, en timmes lunch med forskarkollegerna⁴ och normalt avbröts arbetet vid samma tid i slutet på eftermiddagen. Veterligen aldrig något sent nattarbete.⁵ Trots att Assars dörr alltid stod öppen för den som behövde hjälp eller vägledning och trots hans aktiva deltagande i seminarier och vetenskapliga diskussioner blev det ändå många timmar över för koncentrerat arbete på pågående forskningsprojekt.

Till detta kommer en ytterst produktiv arbetsmetod. Många forskare ägnar veckor och månader åt att grubbla på hur en problemställning bäst ska angripas. De plöjer litteraturen för att finna teorier och data som kan utnyttjas för att lösa problemet. Först därefter slår de sig ned för att formulera sina tankar i skrift. Så icke Assar. Direkt när han gav sig i kast med en ny forskningsuppgift så fattade han pennan – senare tangentbordet – och satte ned sina tankar om hur frågan borde angripas. Först därefter följde studier av tidigare forskning på området, datainsamling, diskussioner och seminarier. Det ledde givetvis i normalfallet till att de ursprungliga tankarna måste modifieras eller omformuleras och ibland i sin helhet förkastas. Men det fanns alltid ett arbetsmaterial att utgå ifrån – aldrig satt han och stirrade ned på det berömda tomma arket.

Det ges många exempel på denna oortodoxa arbetsmetod i de uppsat-

⁴ I en senare citerad nidskrift på vers från doktoranderna till Assar på 50-årsdagen skrev vi: ”Lunchen är ej till för magen, utan Assars ord för dagen”. Likaså: ”Äta gott är oslagbart, om det bara går med fart”.

⁵ Vid ett hastigt besök på Institutet en julafton fann Assar en yngre kollega i hårt arbete. Assar tittade in genom dörren och påpekade: ”Kom ihåg att det är *output*, inte *input*, som räknas.”

ser som följer. Själv kom jag i kontakt med den redan vid mitt första assistentjobb för Assar på Handelshögskolan 1970. Han hade blivit inbjuden att presentera en uppsats på temat ”The Efficiency of Competition and Planning”⁶ vid en konferens i någon öststat och ville gärna få hjälp att överblicka empiriska studier på detta tema i den internationella litteraturen. Jag förstod att det var bråttom och kastade mig över uppgiften. Redan efter någon dryg vecka kunde jag stolt leverera en ganska omfattande litteraturöversikt på området. Till min oförställda förvåning fann jag då att Assar, utan att invänta mitt arbete, redan hade författat sin uppsats. Han överlämnade den till mig och bad mig sätta in mina fynd i fotnoter eller direkt i texten där det passade. Sedan gick han givetvis över det hela, strök och ändrade så att hans resonemang hängde ihop med empirin. För mig framstod det då som en helt bakvänd forskningsmetod, men jag har senare insett att det utgjorde en ytterst genomtänkt strategi. Temat återkommer i flera av de följande uppsatserna.

Bakom denna forskningsstrategi låg inte bara en produktiv otålighet. Där fanns också en med tiden allt starkare ambition att bryta ny mark – en växande oro för att bli en epigon, som fantasilöst traskar vidare i sina företrädares hjulspår. Oron var i så fall inte helt obefogad; Assars tidiga vetenskapliga arbeten, särskilt licentiat- och doktorsavhandlingarna,⁷ bär omisskännliga spår av läromästarna Don Patinkin, Richard Musgrave och Bent Hansen. Först senare i livet – med den akademiska karriären säkrad – tog strävan efter originalitet överhanden hos Assar.

Tonvikten på det nyskapande avspeglade sig med tiden också i hans bedömning av andra forskare. Ursprungligen hade han exempelvis inte mycket till övers för den samtida kollegan Staffan Burenstam Linders metodologiskt ofullgångna doktorsavhandling, *An Essay on Trade and Transformation*.⁸ På äldre dar uttryckte han däremot respekt för det nytänkande tillskott till utrikeshandelsteorin som Burenstam Linders avhandling utgjorde. Den hade vid det laget givit upphov till begreppet *the Linder thesis* i översikter av internationell handelsteori. Någon motsvarande *Lindbeck thesis* fanns inte.

Otålighet var alltså ett utpräglat karaktärsdrag hos Assar. Det var alltid bråttom. Assar beklagade sig ibland över att vägen från hjärnan till det skrivna ordet var så tidskrävande. Han påstod ibland – bara halvt på skämt – att han önskade sig en sladd från hjärnan direkt ned till printern. Vi – hans vanvördiga disciplar – tackade Gud för att så inte var fallet och påpekade att han nog själv också borde vara tacksam för att denna medicinsk-tekniska innovation ännu inte hade blivit verklighet. Men vi tog till oss att det var viktigt att komma till skott och lika viktigt att kunna sätta punkt. Hans bristande tålmod med eftersläntrare fick – som framgår i flera av de följande uppsatserna – upplevas både som morot och piska av alla hans många medarbetare och medförfattare genom åren.

⁶ Lindbeck (1971).

⁷ Lindbeck (1956, 1963). Se även Persson och Siven i detta nummer.

⁸ Burenstam Linder (1961).

Otåligheten var sannolikt också en faktor bakom en annan påtaglig egenskap hos Assar: en för akademiker osedvanlig handlingskraft. Ord och handling är sällan ett hos forskare, men Assar var inte den som gick och grunnade på beslut, och ännu mindre den som tillbringade sömnlösa nätter med att väga för och emot. Att samarbeta med Assar i administrativa ärenden – som jag själv hade förmånen att göra under fem år – var en alltigenom angenäm upplevelse. Några ord om en fråga som behövde lösas, några förslag på tänkbara lösningar, och så PANG! var beslutet fattat. Genomförandet överlämnade Assar vanligtvis med varm hand till sina medarbetare utan att lägga sig i. Och när ett beslut väl var fattat låg det orubbligt fast. ”Second thoughts” föreföll vara ett okänt begrepp för Assar.

3. En annorlunda handledare

Ingen enskild person har spelat så stor roll för mitt eget yrkesliv som Assar. Det började redan under civilekonomutbildningen på Handelshögskolan, där Assar då var nybliven professor. Jag hörde till de få som tyckte att lektor Rydorffs träiga föreläsningar i pristeori hade ett visst intresse och jag lyckades hålla mig vaken under Dahméns långrandiga utläggningar om kreditmultiplikatorn. Men det var Assars engagerade föreläsningar i tillämpad mikroteori – om hyreskontroll och jordbrukspolitik – som väckte ett brinnande intresse för nationalekonomin som redskap för att orientera sig i en komplicerad värld. Inte bara hos mig utan hos flertalet studenter i den sprängfyllda föreläsningssalen.

Under mina trebetygsstudier hade jag även ett assistentuppdrag för den då ledande nationalekonomen på Handels, Erik Lundberg, och denne erbjöd mig då att ansluta mig till hans ”finanspolitiska grupp”, vars seminarier jag redan bevistat några gånger. Där ingick ekonomer som Villy Bergström, Bertil Lindström och Anne Wibble. Smickrad av erbjudandet var jag benägen att acceptera men blev kraftigt avrättad av mina studiekamrater Staffan Viotti och Lars Nyberg. De räddade mig från en återvändsgränd – ingen av ekonomerna i den finanspolitiska gruppen tog sig fram till en doktorsexamen under Erik Lundbergs ledning.

I stället vandrade vi tre upp till Assar och bad att få påbörja doktorandstudier under hans handledarskap. Med viss tvekan accepterade han. Men Assar blev inte någon handledare i traditionell bemärkelse. En sådan bör – enligt anglo-saxisk modell – leda sina doktorander fram till forskningsfronten på ett område han själv behärskar väl och där peka ut intressanta, väl avgränsade och hanterbara frågor, som alltjämt är olösta i litteraturen. Och därefter noggrant följa och kommentera avhandlingsskrivandet kapitel för kapitel.

Med tre ambitiösa och samarbetsvilliga doktorander framför sig skulle Assar ha kunnat anvisa ett fält inom makroteorin där vi gemensamt med honom skulle ha kunnat bilda en väl fungerande forskargrupp. Men så blev det inte. I stället pekade Assar vagt i tre helt olika riktningar. Lars Nyberg

förslog han skulle ägna sig åt formuleringen av importfunktioner i makroekonomiska modeller. För Staffan Viotti angav han ekonomiska system som ett intressant forskningsområde, veterligen utan att bli mer specifik än så. För mig framhöll han utmaningen i att tillväxtmodeller vid den tiden huvudsakligen var ytterst aggregerade och i behov av mikroekonomiska fundament. I samtliga fall fick vi sätta igång vårt avhandlingsarbete utan närmare kontakt med forskningsfronten på våra – helt disparata – områden.

I mitt fall ledde det till i det närmaste två års ökenvandring i den ekonomiska litteraturen på vad jag gissade kunde vara relevanta områden för mitt ämne medan jag avverkade doktorandkurser på helt andra områden. Först därefter lyckades jag – med hjälp av kollegerna Lasse och Staffan – precisera en hanterbar problemställning att bygga en avhandling omkring. I förordet⁹ avtackade jag givetvis min handledare Assar för allt det stöd han givit under arbetet. Men jag såg mig ändå nödsakad att påpeka att han lämnat mig därhän vad gäller själva innehållet – vad jag artigt kallade ”details in this work”. Där hade jag fått förlita mig på mina kolleger. Så var det nog för alla Assars doktorander. Lars Calmfors uttrycker det lite mer brutalt som att ”det i själva verket var vi som handledde Assar”.

Vari bestod då Assars storhet som handledare? Han hade trots allt ett oslagbart stort antal doktorander, som närmast undantagslöst gjorde fina karriärer. Och alla har ansett sig stå i stor tacksamhetsskuld till Assar. En del av förklaringen kan sammanfattas i tre F: finansiering, frihet, förtroende. Med sina goda relationer till forskningsstiftelser kunde Assar skaka fram generösa stipendier, som gav oss frihet att ägna oss åt avhandlingsarbetet utan att behöva bekymra oss om vår försörjning. Han lade sig aldrig i hur vi disponerade vår tid eller hur vi lade upp vårt arbete. I stället koncentrerade han sig på att skapa en god interaktiv forskarmiljö som ett helt prestigelöst diskussionsforum där han själv var ständigt tillgänglig med sina egna forskningsproblem men också med uppmuntran och stimulans till oss andra.

Ett viktigt inslag i ”handledningen” var också att Assar betonade att avhandlingen skulle ses som ett gesällprov – inte som en livsuppgift. Vi doktorander lyssnade lydigt på vår handledare och skrinlade alla eventuella planer på vetenskapliga genombrott i våra avhandlingar, som följaktligen blev tekniskt drivna men föga originella. Rådet tog bort åtskilligt av den prestationsångest som satt stopp för många forskarkarriärer.

4. Institutet – en forskarskola i internationell miljö

I början av 1971 övertog Assar chefskapet för Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet och utnämndes till professor i internationell ekonomi där. Jag frågade Assar hur han kunde överge en prestigefylld professur vid den anrika Handelshögskolan för att flytta till ett ganska anonymt institut vid Stockholms universitet, som dessutom flyttat ut till den sterila miljön i Frescati. Men Assar antydde redan då att han hade mer

⁹ Söderström (1974).

högtflygande planer än att köra vidare i grundaren Gunnar Myrdals fotspår.

Vi tre doktorander fick följa med Assar till Institutet. Där fanns då sedan tidigare bland andra Per Magnus Wijkman och Nils Lundgren vid sidan av enstaka forskare som samarbetat med Myrdal. (Myrdal själv blev kvar på sitt kontor i Wenner-Gren Center; ett arrangemang som angavs bero på Myrdals rörelsehinder, men som sannolikt också var ett krav från Assar.) Sven Grassman tillträdde som forskningssekreterare – en titel som senare ändrades till ”biträdande chef” – och som assistent och administrativ spin-del i nätet rekryterade han Birgitta Eliasson, sedermera gift Wijkman.

Under Assar fick Institutet en flygande start. Med ett generöst grundanslag – vid sidan av universitetets budget – ordnades en trivsamt forskarmiljö med heltäckande mattor på golven och ett sällskapsrum som kunde fungera både som seminarierum för våra frekventa och synnerligen aktiva seminarier och som kafferum för forskarnas obligatoriska eftermiddagskaffe (som även det ofta utvecklades till ett informellt seminarium). Från Nationalekonomiska institutionen på våningen under rekryterades Johan Myhrman, som med sin gedigna beläsenhet i modern penning- och makroteori blev en viktig inspiratör för oss yngre. Under hand tillkom en rad unga svenska ekonomer, ibland efter att ha presenterat sin forskning på ett seminarium vid Institutet, men inte sällan på Assars personliga initiativ. Det blev en ytterst livaktig miljö för forskarutbildning, där vi alla i praktiken handledde varandra i konstruktiv anda.

Av avgörande betydelse för forskningsmiljön var Institutets gästforskarprogram, som med tiden kom att etablera Institutet som en spelare av rang i den internationella forskarvärlden. Det började med en synnerligen lyckad rekrytering av Bill Branson,¹⁰ som efter en lysande doktorsexamen från MIT blivit professor vid Princeton University och en världsledande auktoritet i internationell makroteori med inriktning mot kapitalrörelser och växelkurser. Hans beläsenhet, överblick, kontaktnät och – inte minst – hjälpsamhet innebar stort lyft för Institutets forskare. Våra seminarier och luncher fick en extra lyster i animerade meningsutbyten med Bill och Assar. Efter Bill följde sedan en lång rad framstående nationalekonomer från de bästa universiteten i USA, Kanada, England, Australien, Israel och flera andra länder. Tre av dessa gästforskare finns representerade i detta minnesnummer.

Gästforskarna bidrog till att ge oss svenskar ett internationellt nätverk. Ett drygt halvår före min disputation kunde jag t ex göra en turné till ett dussintal amerikanska universitet för att stämna av mitt arbete med de ledande forskarna på mitt område. Jag kände dem ju inte annat än till namnet, men Bill Branson bidrog med kontaktpersoner och introduktionsbrev. Det innebar att jag blev väl mottagen och fick tillfälle att presentera och diskutera min forskning. En handfull av mina kontaktpersoner under USA-turnén kom sedermera till Sverige, några som gästforskare vid Institutet, andra som Ekonomipristagare.

¹⁰ Egentligen William H Branson. Han avled dessvärre redan 2006 vid 68 års ålder.

Den dubbelriktade trafiken över Atlanten blev med tiden allt intensivare. Assar menade av egen erfarenhet att ett amerikår var ovärderligt för att vidga en ung nationalekonoms vyer, och de allra flesta av Institutets svenska forskare fick förr eller senare den möjligheten. Efter disputationen fick jag själv genom Assars förmedling ett generöst stipendium från Ford Foundation, som möjliggjorde ett forskarår i USA vid Princeton- och Stanforduniversiteten. Det framgick redan under min tid där att vårt institut i Stockholm skaffat sig en plats på den nationalekonomiska världskartan, att det fanns ett stort intresse att besöka Institutet som gästforskare och att Assars namn fungerade som en passersedel till de bästa forskarkretsarna.

Vid återkomsten till Institutet hade jag redan accepterat ett erbjudande att bli redaktör för *Ekonomisk Debatt*. Erbjudandet kom från styrelsen för Nationalekonomiska Föreningen, men det är väl ingen vågad gissning att Assar, som ansvarig utgivare och ordförande i det namnkunniga redaktionsrådet, låg bakom. Assar var *Ekonomisk Debatts* mest produktive skribent, men faktum är att min första årgång som redaktör (1977) inte innehöll ett enda bidrag av hans hand. Inte heller har jag något minne av att han någonsin under min redaktörstid lade sig i mitt eller redaktionens arbete eller framförde synpunkter på enstaka artiklar. Möjligen någon uppmuntrande kommentar då och då.

Jag blev kvar på Institutet t o m 1984, de sista åren i nära samarbete med Assar som hans biträdande chef – en ytterst behaglig syssla med en chef som alltid ställde upp när det behövdes men aldrig lade sig i, och en assistent som tog stort eget ansvar. Vi startade nu flera stora gemensamma forskningsprogram med externa anslag, fortsatte att utveckla gästforskarverksamheten och genomförde ett antal stora internationella konferenser.¹¹ Uppdraget hindrade mig dock inte från diverse externa aktiviteter som expert i offentliga utredningar, styrelseledamot i diverse företag och organisationer, kolumnist i dagspress och mycket annat. Vi hade förstås en intern diskussion om forskarnas extraknäck – ständigt en känslig fråga vid alla akademiska institutioner. Även här visade Assar sin liberala hållning: att enbart bedöma medarbetarna efter deras interna prestationer utan att lägga sig i hur de disponerade sin tid.

När jag fick erbjudandet att bli chef för SNS 1985 tog mitt intresse för verklighetsnära verksamhet överhanden och jag tvekade aldrig att acceptera. Assar antydde att en professur i makroekonomi var på gång, men försökte egentligen aldrig övertala mig att stanna. Han insåg nog lika väl som jag att jag hade halkat in på forskarbanan genom hans egen lyskraft, men att jag egentligen aldrig eftersträvat ett liv som forskare. Det stod dock helt klart för mig att jag ändå skulle komma att sakna den krävande men samtidigt generösa intellektuella atmosfär som Assar skapat på Institutet. Om han hade sina brister som handledare var han å andra sidan en ovärder-

¹¹ Jag är medveten om att Institutets framgångssaga också kan ses som ett resultat av överlägsna resurser. Se t ex Jonung (1996). Men förmåga att attrahera resurser är inte en allom given talang.

lig inspiratör och mentor. Som sådan fick jag privilegiet att behålla honom under resten av hans liv.

5. Tre konflikter

Assar lät ogärna meningsmotsättningar resultera i regelrätta konflikter. I akademiska sammanhang avstod han helst från att gå i öppen debatt med personer vars ståndpunkter han inte kunde respektera.¹² Gentemot sina kolleger var han däremot helt prestigelös i att erkänna misstag när han någon gång resonerat fel. I praktiska angelägenheter var han för det mesta skicklig i att finna lösningar som på något sätt tillgodosåg motstridiga viljor. (Ofta genom att tillskjuta lite extra pengar, som Assar ju var en mästare i att skaffa fram.) Men för en akademiker med starka övertygelser och stabilt självförtroende vore det orimligt om inte meningsmotsättningar någon gång resulterade i renodlade stridigheter. Bilden av Assar skulle inte bli komplett utan att skildra några av dessa.

Vid Nationalekonomiska Föreningens 100-årsjubileum 1977 kom en allvarlig konflikt upp till ytan. Till jubiléet hade den dåvarande ordföranden Lars Werin inbjudit en namnkunnig församling att belysa nationalekonomernas roll i samhället. Det hela resulterade i en präktig jubileumsbok¹³ med bidrag av bl a Myrdal, Ohlin och Lundberg men även Gunnar Sträng, Curt Nicolin och Ruben Rausing. För att behandla den känsliga frågan om nationalekonomerna och arbetarrörelsen hade Werin inbjudit Villy Bergström, som med entusiasm kastat sig över uppgiften.

I en ambitiöst upplagd essä (Bergström 1977) tog Villy upp hur ledande ekonomer förhållit sig till arbetarrörelsens program under fyra brytpunkter i svensk ekonomisk politik: krispolitiken 1932, arbetarrörelsens efterkrigsprogram, ATP-striden och slutligen den då alltjämt pågående striden kring löntagarfonderna. Mycken kritik framförs mot de akademiska ekonomernas partiskhet och osaklighet i de tidigare debatterna. Men tonläget stegras avsevärt på den sista punkten, med Assar som huvudsaklig måltavla. Vad Villy kallar ”det lindbeckska korståget” (s 151) mot Meidners fondförslag utsätts för en skoningslös granskning. ”Inte på flera decennier har en nationalekonom i vårt land debatterat ett politiskt förslag med sådana argument och i ett sådant tonläge som Lindbeck” (s 152). Och senare: ”Osakligheten – detta att ekonomerna ofta ger sig in på vidlyftiga politiska bedömningar för vilka de inte besitter någon speciell kompetens – finner jag . . . uppseendeväckande” (s 156).

Assar måste ha fått se uppsatsen i förväg och det är ingen överdrift att påstå att det tog hus i helvete. Han krävde att den skulle lyftas ut ur jubileumsskriften, men den vanligtvis så försynte Lars Werin stod stadigt i stormen och vägrade. Assar erbjöds att framföra sin kritik i jubileumsskrif-

¹² Han lär dock ha genomfört en tämligen aggressiv extraopposition vid Bo Söderstens disputation.

¹³ Herin och Werin (1977).

ten men vägrade i sin tur. I stället inkom han med ett bidrag till *Ekonomisk Debatt*,¹⁴ där jag då var redaktör – med Villy som uppskattad medlem av redaktionen. Assars inlägg gick till storms mot Villys analys på alla punkter under rubriken ”Förvanskningar om ekonomerna och arbetarrörelsen”. I en slutkläm meddelar han så: ”Personligen kan jag inte se någon anledning att stå kvar i en förening som i sin jubileumsskrift ägnar sig åt en publicistisk verksamhet på denna nivå och av detta slag” (s 39). Med dessa ord lämnade det sårade lejonet Nationalekonomiska Föreningen, där han nyligen avgått som ordförande. Han återinträdde aldrig.

Nästa stora konflikt, som inträffade ett par år senare, är jag rädd att jag själv var en av orsakerna till. När jag fullbordat min gärning som redaktör för *Ekonomisk Debatt* såg jag mig om efter någon annan verksamhet att skylla mina begränsade forskningsresultat på. Jag stegade in till Assar och föreslog att jag skulle ta över som biträdande chef för Institutet efter Sven Grassman. Han nappade omedelbart på förslaget och skred till handling. Sven fick flytta ut ur sitt chefskontor, men med bibehållen lön och andra förmåner. Själv övertog jag Svens sysslor och ärvde också hans utomordentliga assistent Birgitta, som i praktiken skötte Institutets administration. Därmed kunde allt ha varit frid och fröjd.

Efter en tid insåg emellertid Assar att den lösning han skapat blev ganska dyr för Institutet. Han föreslog därför att Sven fortsättningsvis skulle söka stipendier för sin finansiering, precis som de flesta andra forskarna vid Institutet. Sven hade emellertid vid den tiden börjat driva ett ganska extremt ekonomisk-politiskt budskap på basis av sin doktorsavhandling¹⁵ och misstänkte att en osäker finansiering skulle bli ett sätt att mota ut honom från Institutet. Han vägrade att överge sina löneförmåner. När Assar samtidigt försökte få Sven att dämpa sin ekonomisk-politiska agitation krävde denne att få sin lönebudget skild från Institutets (och på så sätt komma utanför Assars kontroll) och att hans arbetsplats skulle förläggas utanför Institutets lokaler.

Nu tog det på nytt hus i helvete. Styrelsen kallades in, där en sprickfärdig Assar redogjorde för Svens planer på att ”klyva Institutet”. Självaste Gunnar Myrdal dök upp med krav på att Sven omedelbart skulle sparkas. Styrelsens dåvarande ordförande, universitets rektor Staffan Helmfrid (en stor tillskyndare av Institutet), göt olja på vågorna och fann en lösning som gick Sven tillmötes vad gällde lokalfrågan, dock utan att Institutets budget klövs. Kontakterna mellan Sven och Institutets övriga forskare bröts och konflikten tonade med tiden ut allteftersom han gradvis utvecklades till en renodlat politisk debattör långt ut på vänsterkanten. Han avled i förtid 1992, blott 52 år gammal.

¹⁴ Lindbeck (1978).

¹⁵ Avhandlingen (Grassman 1972) behandlade den s k restposten och visade att Sveriges betalningsbalans var bättre än vad den officiella statistiken angav. Han menade att Sverige därför borde kunna bedriva en betydligt mer expansiv finanspolitik utan hänsyn till utlandsskulden och underskottet i bytesbalansen och anförde konspiratoriska teorier bakom den strama politik som den borgerliga regeringen bedrev.

Den tredje konflikten behöver jag inte orda mycket om. Assars kamp mot löntagarfonderna är redan berörd ovan och finns skildrad på många andra håll, bl a av Carl Bildt och Märten Palme i detta nummer. Det var naturligtvis ingen konflikt i egentlig bemärkelse utan mer en politisk kamp, jämförbar med den systeminriktade kritiken av den nya vänsterns politiska ekonomi, som blev ett internationellt genombrott för Assar. Men kampen mot löntagarfonderna fördes – som Villy Bergström påpekade – med en hetta som hade föga gemensamt med de sakligt akademiska resonemang som präglade Assars stil i andra sammanhang.

Debatten kring löntagarfonderna utsatte honom därigenom för rena personangrepp och fiendskap. När han av en facklig företrädare blev kallad ”lusen i arbetarrörelsens fana” beklagade hans vän Olof Palme uttalandet och tröstade honom med att även han blivit utsatt för liknande angrepp. Men när kampen i slutet av 1970-talet gick in i ett avgörande skede bröts kontakten även med Palme efter ett knappt kvartssekels vänskap. Det tog hårt på Assar, men ledde självklart inte till någon modifiering av hans konfrontatoriska inställning till fonderna.

6. Assarismer

Om det ännu är för tidigt att bedöma vad som blir bestående i Assars vetenskapliga produktion, gäller inte detsamma för hans roll som opinionsbildare i ekonomisk-politiska frågor. Eller ”opinionsledare”, som Carl Bildt föredrar att kalla honom. ”Lyssna på Lindbeck!” var en vanlig rubrik bland hans många anhängare i publicistkretsar. Men han bemöttes oftast med respekt även bland de politiker och ledarskribenter som inte alltid delade hans mening. Inläggen levde länge kvar i debatten och dök upp på nytt när gamla frågor aktualiserades.

Det stora genomslaget för Assars debattinlägg berodde inte på att han var någon påtagligt frekvent debattdeltagare. Många ekonomer idag och i det förgångna är och har varit betydligt flitigare på de stora dagstidningarnas debattsidor. Han avböjde också undantagslöst erbjudanden om att bli kolumnist i dags- eller veckopress och han rådde alltid oss andra att följa hans exempel. ”Man ska bara gå in i debatten när man har något viktigt att säga”, var hans motto. Som bekant var det inte alltid vi följde hans råd.

Assar var inte heller någon lysande talare. Han deltog gärna i policyinriktade konferenser och möten i exempelvis Nationalekonomiska Föreningen, IVA och SNS och även när han inte tillhörde talarna begärde han oftast ordet för något kortare inlägg. Men det var inte hans oratoriska talanger som skapade lyssnarnas uppmärksamhet. Han gick rakt på sak utan krusiduller och framförandet gick oftast i staccato. Det märktes att tanken var snabbare än vad talorganen mäktade med. Någon riktig slutkläm brukade det inte heller bli.

Varför fick då Assars inlägg i samhällsdebatten så stort genomslag? Svaret ligger naturligtvis till stor del i att han begränsade sitt engagemang till

viktiga samhällsfrågor och att inläggen baserades på en genomtänkt analys med sakligt underlag. Dessutom hittade han ofta nya infallsvinklar, uttryckte sig så att folk begrep och diskuterade sällan problem utan att också ge konstruktiva förslag till lösningar.¹⁶

Men en underskattad faktor i sammanhanget var hans "Assarismer" – Assars speciella talang att finna aforismer som på ett koncist sätt sammanfattade hans budskap.¹⁷ Ibland återanvände han välkända sådana, som t ex när han beskyllde meningsmotståndare för att använda en uppgift som en berusad använder en lyktstolpe: "för stöd i stället för upplysning". Eller när han menade att de debattörer som använde budgetunderskottet som indikator på statsbudgetens effekter på konjunkturen inte var mycket klokare än det fyllo som tittade på termometern och utbrast "Åh f-n, är klockan redan tolv!".

Men oftast var Assarismerna helt hans egna. Hans analys av hyresregleringens skadliga effekter på bostadsmarknaden skulle knappast ha fått så stort genomslag utan påpekandet att regleringen "var det säkraste sättet att förstöra en stad – näst efter bombing". När det gällde regeringens regleringar av olika marknader påpekade han att "här har Adam Smiths osynliga hand ersatts av Gunnar Strängs fullt synliga". Många ekonomer har påpekat löneutjämningens och den progressiva inkomstskattens skadliga effekter på arbetsvilja och befordringsintresse, men ingen annan med det talande argumentet att "i Sverige ligger karriärstegen platt på marken". Om hans reformförslag sedan mötte svagt gensvar inom förvaltningen konstaterade han nyktert att "det finns ingenting så tyst som en statstjänsteman i karriären".

När Assar tillsammans med Nils Lundgren tog initiativ till skapandet av *Ekonomisk Debatt* krävdes ett stabilt finansiellt stöd. Han insåg att tidskriften skulle kunna komma att anklagas för att styras av starka kapitalintressen. Efter det att finansiering hade ordnats genom Svenska Sparbanksföreningen konstaterade han förnöjt att tidskriften nu stöddes av "småfinansen". Å andra sidan kallade han den två meter länge professorskollegan Erik Dahmén för "Sveriges störste ekonom".

Assar var medveten om att han besatt en särskild talang för detta bildspråk och dess genomslagskraft. Han delgav mig en gång sina planer på att samla alla dessa fyndiga aforismer i en liten skrift med titeln "Assarismer". Tyvärr kom denna skrift aldrig till stånd.

7. Politik och kultur

Assar var en man med analytisk hållning till renodlat ekonomiska spörsmål men också med starka politiska övertygelser. Däribland en djupt rotad motvilja mot maktkoncentration, särskilt när makten inte var förenad med

¹⁶ Det senare gäller för övrigt även löntagarfondsfrågan, där vi samförfattade tre dagstidningsartiklar (Lindbeck och Söderström 1983a, 1983b, 1983c) om alternativen till fonderna.

¹⁷ Alla citat i detta avsnitt är hämtade ur minnet och inte nödvändigtvis ordagrant korrekta.

personligt ansvar. Därav hans ständiga betoning av fördelen med marknadslösningar och av begreppet ”pluralism”. Han ville att politisk och ekonomisk makt skulle vara väl spridd i samhället, liksom även makten över opinionsbildningen.

Jag ställde en gång under tidigt 1970-tal Assar och Nils Lundgren mot väggen med frågan ”Hur kan det komma sig att just ni två som så ensidigt betonar fördelarna med marknadsekonomi samtidigt betecknar er som socialdemokrater?”. För en gångs skull blev Assar svarslös och tittade bekymrat ned på sina skor. Det var Nils som kom med det förlösande svaret: ”Men, Hans, det vet du väl att socialdemokratin inte är något man bestämmer sig för, den föds man till.” Och så var det naturligtvis. Assar skildrar i memoarerna¹⁸ stolt och kärleksfullt sin fars arbete som fackföreningsman, fattigvårdskonsulent och socialdemokratisk ordförande i stadsfullmäktige i Luleå. Det var den miljö som han vuxit upp i, och det var nog självklart för honom att gå in i Laboremus när han kom till Uppsala.

Men hans far var mer pragmatiker än dogmatiker. För mig berättade Assar en gång att hans far fått sig tillsänt ett signerat kungaporträtt som tack efter det att kungen besökt Luleå. Föraktfullt hade fadern kastat porträttet i nedersta byrålådan. ”Men,” sade Assar, ”när han blev pensionerad kröp det där porträttet fram igen och hamnade på hyllan.” Kanske genomgick Assar – liksom sin far och många av oss andra – samma process. Han avslöjade i slutet på 1960-talet, då välkänd som stridbar socialdemokrat, att han blivit uppringd från ordenskansliet med beskedet: ”Vi vill bara notera att du tackar nej till Nordstjärneorden.” Sade uppringaren och lade på. Som plåster på såren förlänades han långt senare H. M. Konungens medalj av 12:e storleken i serafimerordens band och IVA:s stora guldmedalj, som han villigt accepterade.

Möjligen bidrog Assars kulturintresse till att göra honom mjukare med åren. Som ung hade han ett starkt intresse för musik och redan 1947 komponerade han en sonat för klarinett och piano, ”Fantasi i folkton”, som han också exekverade vid ett offentligt framförande med goda recensioner. I början på 1970-talet tog intresset för måleri över och han hann under sin livstid med flera separatutställningar med välbesökta vernissager (och goda försäljningsresultat). Han var också en intresserad och kunnig cineast, som regelbundet lockade vänkretsen till biokvällar på Filmhuset.

Konstintresset och måleriet finns väl dokumenterat i flera av de följande uppsatserna, liksom ett bredare intresse för de sköna konsterna. Personligen måste jag dock erkänna att jag aldrig såg mycket av detta, möjligen därför att han såg mig som en ointressant samtalspartner i sådana ämnen. Jag erinrar mig t ex ett tillfälle då vi gemensamt befann oss på ett symposium på IIASA¹⁹ i Wien. Under dagen hade vi tillsammans försökt att lösa ett komplicerat ekonomiskt problem, men till kvällen hade jag lyckats fixa två separata sista minuten-biljetter till en föreställning av Glada änkan på

¹⁸ Lindbeck (2012).

¹⁹ International Institute for Advanced Systems Analysis.

Volksoper. I mellanakten kom jag ut i foajén helt förtrollad av en underskön Hanna Glawari i ett magnifikt framförande av vilja-sången. Där stötte jag ihop med Assar, som omedelbart inledde konversationen med något i stil med: ”Du, jag funderar på om inte systemet skulle bli lättare att lösa om vi reducerar antalet ekvationer . . .”.

Samma oförmåga att släppa vetenskapliga grubblerier inför stora upplevelser upplevde jag vid en gemensam föreläsningsturné med Assar i Kina. Våra värdar vid den kinesiska akademien för samhällsvetenskaper hade lagt upp ett mycket ambitiöst program, som givetvis innefattade ett besök vid kinesiska muren. Väl där var jag givetvis helt uppfylld av möjligheten att få vandra på detta världshistoriska monument. Men Assar meddelade stillsamt: ”Nja, jag stannar nog kvar här nere.” Jag tror han ville tänka igenom den föreläsning han skulle hålla dagen därpå. Våra värdar blev något omtumlade av detta kompletta ointresse för ett av mänsklighetens mest storslagna byggnadsverk.

8. Plikttrogen, prestigelös och till sist också sällskaplig

Jag vill avsluta denna exposé över Assar som jag såg honom med några av hans karaktärsdrag som ytterligare belyses i flera av bidragen i detta nummer.

Det första är plikttrohet. När Assar åtagit sig en uppgift stod han benhårt fast vid den till dess han fullföljt vad han lovat. Jag fick många exempel på detta under de fem år jag hade privilegiet att arbeta vid hans sida som biträdande chef för Institutet. Vårt samarbete fortsatte efter det att jag lämnat Institutet för att tillträda som chef för SNS och ordförande i dess Konjunkturråd. Assar ställde lojalt upp för SNS som ledamot i dess förtroenderåd, som talare vid våra internationella konferenser, som författare till SNS-böcker, ja t o m som moderator när vi ordnade en utfrågning kring det föreslagna samgåendet mellan Volvo och Renault.

En enda gång bad jag Assar medverka i SNS Konjunkturråd, och han accepterade omedelbart. Det var krisåret 1992 och vi fick ett högklassigt samarbete på en spännande rapport med Klas Eklund, Mats Persson och Staffan Viotti utöver Assar och mig själv i rådet. Vi drabbades dock av två rejäla chocker mot slutet av vårt arbete. Den första kom den 19 november när kronan föll och vi omedelbart insåg att vi måste omarbета stora delar av rapporten. Den andra kom strax därefter, när Assar meddelade att han hade accepterat att sätta samman och leda en egen kriskommission på statsministerns uppdrag.

Det svartnade för ögonen när jag framför mig såg hela vårt gemensamma arbete kollapsa. Men jag misstog mig. Trots den ansvarsfyllda arbetsbördan med att leda ekonomikommissionen under stark tidspress fullföljde Assar minutiöst sina åtaganden i vårt råd, deltog konstruktivt i alla våra möten och bidrog med ett eget utmärkt kapitel om målkonflikter mellan

kort och lång sikt i den ekonomiska politiken. I januari 1993 kunde vi stolt presentera rapporten ”Fast kurs med flytande krona” (Söderström 1993). Tyvärr kom den i debatten att fullständigt överflyglas av ekonomikommisionens rapport som lades fram bara någon månad senare. Det var synd, för de två rapporterna kompletterade varandra väl: Konjunkturrådet med det stabiliseringspolitiska perspektivet och Lindbeckkommissionen med det strukturella. Assars kapitel i SNS-rapporten utgjorde en förträfflig brygga mellan de två.

Ett annat karaktärsdrag som förtjänar att lyftas fram är Assars prestigelöshet. Som chef tog Assar ansvar, men han satte sig aldrig på några höga hästar. På Institutet var han en forskarkollega bland alla andra och hade inga anspråk på särbehandling. Ett tydligt tecken på våra synnerligen informella relationer är den uppvaktning vi utsatte honom för i samband med hans 50-årsdag. De flesta akademiska institutionschefer hedras vid sådana tillfällen med lärda uppsatser i en festskrift som frambäres av artigt bugande kolleger. Så icke Assar. I ett utslag av studentikos yra utarbetade vi ”Assars IS- och LM-lära” – en pastisch på Pyttans AB- och CD-lära från 1896, rikligt illustrerad precis som originalet.

Tonen sattes redan på bokstaven A: ”Assar var en gång en gosse/som betraktades som sosse”. Sedan gick det vidare genom alfabetet fram till bokstaven Ö, där vi drev med Assars tendens att visuellt tolka in samband i punktsvärmar: ”Ögat duger som regressor/om man redan är professor”. Däremellan kom elakheter om de flesta av Assars särdrag. Utöver tidigare citerade rim om hans matvanor skojade vi om hans klädsel ”Skjortor enligt Assars smak/bör ha lufthål fram och bak” eller ”Tofflor äro ej för stunden/de bör slitas ned i grunden”. Den ensidiga könssammansättningen på Institutet kommenterades på bokstaven Q: ”Qvinnan – svag på abstraktioner – / har dock flera dimensioner”. Hans ekonomiska ideologi sammanfattades sålunda: ”Marknaden för alla passar/men nog allra bäst för Assar”. Värst var kanske att vi på bokstaven C satte ett skott mitt i den känsliga konflikten med Villy Bergströms uppsats: ”Censur är till mot farligt gift/som fyller jubileumsskrift.”

Skriften överlämnades av de 20 medverkande forskarna under en middag med högläsning. Assar svalde förtreten, tackade och tog emot. I dag kan man konstatera att han hade förtjänat en lika vänskaplig men mer respektfylld uppvaktning. Ett litet plåster på såren blev den tidigare nämnda mer seriösa vänbok han förärades av svenska kolleger vid 65-årsdagen. Men om någon svensk ekonom i modern tid hade förtjänat att hyllas med en högklassig vänbok av internationellt ledande ekonomer så skulle det ha varit Assar. En sådan fick han aldrig.

Slutligen: Assar var länge känd för bristande sociala talanger. Många bidragsgivare här betonar att han hatade *small talk*. Vid drinken på middagsbjudningar vandrade han oroligt av och an som en värpsjuk höna. Väl till bords försummade han ofta sina bordsdamer för samtal med någon ekonom på andra sidan bordet. Han blev en gång utkastad från svenska ambassaden

i Paris efter att uppenbarligen odiplomatiskt ha gått till storms mot USA:s krigföring i Vietnam i en diskussion med en amerikansk gäst.

Men under äktenskapet med Solveig genomgick Assar något av en metamorfos. Utan att bli någon utpräglad sällskapsmänniska föreföll han ändå trivas även i sällskap som inte enbart bestod av ekonomer. Han deltog utan protester i krocketspel och kubb vid sammankomster på somrarna. Tillsammans med Solveig bjöd han på generösa och glada sommarmiddagar i fritidshuset i skärgården och spännande diskussionsmiddagar i hemmet vid Karlaplan i samband med bioaftnar. Deltagarna besparades sällan uppdraget att redogöra för egna reflexioner eller sammanfatta kontentan av bordssamtalen. Han hade då aldrig långt till det vassa intellektet om någon råkade säga något påtagligt dumt, men hans smittande humor skapade en förlåtande atmosfär även för dem som drabbades.

Så utvecklades Assar till sist från *outsider* till *insider* i det sociala livet. Det var ett vackert slut på ett långt liv som till stora delar kan beskrivas som en ensam forskares kamp för *outsiders* mot *insiders* i vår ekonomi. Han stod på konsumenternas sida mot starka producentintressen i jordbrukspolitiken. Han stod på de bostadsökandes sida mot etablissemangen i bostadspolitiken. Han stod på de arbetslösas sida mot mäktiga fackföreningar på arbetsmarknaden. Han stod på entreprenörernas sida mot politiska krav på kollektivisering av ägandet. Han värnade om välfärdsstaten men varnade för missbruk av välfärdssystemen.

Assars bana som ekonomisk-politisk opinionsbildare kan alltså beskrivas som en envis och modig kamp för alla de små *outsiders* som vanligtvis inte har någon röst i ett samhälle dominerat av starka organisationer för etablerade intressen. På sitt sätt kan han i en ny tid sägas ha fullföljt sin fars trägna arbete som fattigvårdskonsulent i Norrbotten. Det är ett imponerande och bestående dagsverke.

REFERENSER

Bergström, V (1977), "Ekonomerna och arbetarrörelsen", i Herin, J och L Werin (red), *Ekonomisk debatt och ekonomisk politik*, Nationalekonomiska Föreningens jubileumsskrift, Nordstedts, Stockholm.

Burenstam Linder, S (1961), *An Essay on Trade and Transformation*, Almqvist och Wiksell, Uppsala.

Calmfors, L m fl (1995), *Ekonomisk politik – en vänbok till Assar Lindbeck*, SNS Förlag, Stockholm.

Grassman, S (1972), *Exchange Reserves and the Financial Structure of Foreign Trade: A Study in Commercial Capital Movements*, Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet.

Herin, J och L Werin (red) (1977), *Ekonomisk debatt och ekonomisk politik – Nationalekonomiska Föreningen 100 år*, Nordstedts, Stockholm.

Jonung, L (1996), "Ekonomisk politik – en

vänbok till Assar Lindbeck", *Ekonomisk Debatt*, årg 24, nr 3, s 179–191.

Lindbeck, A (1956), *Statsbudgetens verkningar på konjunkturutvecklingen*, Finansdepartementet, SOU 1956:48, Stockholm.

Lindbeck, A (1963), *A Study in Monetary Analysis*, Stockholm Economic Studies, New Series III, Almqvist & Wiksell, Stockholm.

Lindbeck, A (1971), "The Efficiency of Competition and Planning", i Kaser, M och R Portes (red), *Planning and Market Relations*, Macmillan, London.

Lindbeck, A (1978), "Förvanskningar om ekonomerna och arbetarrörelsen", *Ekonomisk Debatt*, årg 6, nr 1, s 34–39.

Lindbeck, A (2012), *Ekonomi är att välja, memoarer*, Albert Bonniers Förlag, Stockholm.

Lindbeck, A och D J Snower (2019), "Prosociality, Reciprocity and Identity", Working

Paper SM-WP-2019, Blavatnik School of Government, University of Oxford.

Lindbeck, A och D J Snower (2020), "Social Foundations of Job Matching", manuskript, Institutet för internationell ekonomi, Stockholm.

Lindbeck, A och H T Söderström (1983a), "Fondfrågan i ett nytt skede – nu krävs en avvecklingsplan för fonderna", *Svenska Dagbladet*, 26 juli 1983.

Lindbeck, A och H T Söderström (1983b), "Alternativen till fonderna", *Svenska Dagbladet*, 27 juli 1983.

Lindbeck, A och H T Söderström (1983c),

"Ägaransvar och löntagarfonder – snabb fondavveckling möjlig", *Svenska Dagbladet*, 26 augusti 1983.

Lindbeck A och J Weibull (2020), "Delegation of Investment Decisions, and Optimal Remuneration of Agents", *European Economic Review*, vol 129, oktober, article 103559.

Söderström, H T (1974), "Preface", i *Studies in the Microdynamics of Production and Productivity Change*, Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet.

Söderström, H T (red) (1993), *Fast kurs med flytande krona*, Konjunkturrådets rapport, SNS, Stockholm.